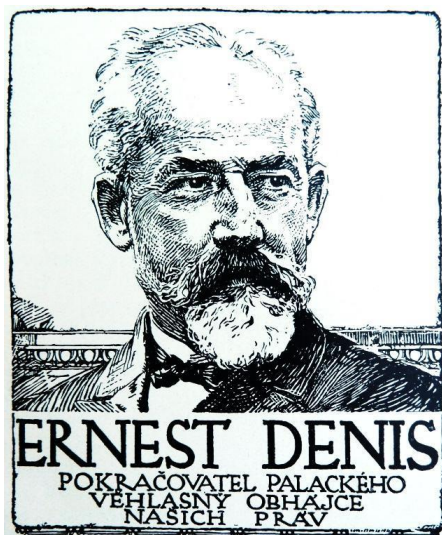

Ernest Denis (1849–1921)

Medailonek žáci¹

Ernest Denis se narodil v rodině obchodníka s vínem, Antoina Denise, v jihofrancouzském městě Nîmes. Malý Ernest sám ještě slyšel svědectví svých prarodičů, kteří byli pronásledováni pro svou nekatolickou víru. Zdá se, že odtud pramení pozdější Denisův odpor k násilí a netoleranci. Od svého otce si odnesl úctu pro drobnou soustavnou práci a smysl pro povinnost ke svým bližním a ke své vlasti.

Roku 1865 opouštěl gymnázium ve svém rodném městě jako jeden z nejlepších žáků. Roku 1867 nastoupil na prestižní vysokou školu École Normale Supérieure, kde započal studium historie. Když v roce 1870 vypukla prusko-francouzská válka, neváhal se přihlásit jako voják dobrovolník. Avšak v září téhož roku zasadili Prusové Francouzům drtivou porážku u Sedanu. Císař Napoleon III. byl Prusy zajat a Francie

byla uvedena v chaos. Regiony Alsasko a Lotrinsko byly Francii odňaty a násilně připojeny k nově vzniklému Německému císařství (1871). Po válce byla nastolena republika (tzv. Třetí francouzská republika, ústava 1875). Nový režim doslova otevřel „okna do Evropy“, tj. od Francie na východ. Prvořadým francouzským cílem bylo vymanit se z izolace a navázat spolupráci s národy, které by jí mohly pomoci realizovat pomstu za ztracené Alsasko a Lotrinsko.

Byl to Denisův oblíbený profesor Ernest Desjardins z École Normale Supérieure (epigrafik a znalec Rakouska-Uherska), kdo mladého historika nasměroval do Prahy. Jeho prostřednictvím se Denis seznámil s Emilem Picotem (Desjardinsův švagr a konzul v Sedmihradsku), který za války v roce 1870 pomáhal v Praze francouzským vojákům uprchlým z německého zajetí. To se zřejmě stalo Denisovi impulzem k podání žádosti na studijní cestu právě do Prahy. Mladý Denis měl o českých zemích jen kusé informace, navíc neuměl ani česky ani německy. Roku 1872 se konečně zapsal na Karlovu univerzitu v Praze, kde s přestávkami studoval po tři roky. Prostřednictvím svého předchůdce Louise Legera (francouzský slavista) byl představen F. Palackému. Denisovým nejbližším pražským přítelem se stal Soběslav Pinkas (profesor kresby a frankofil), který Denise uvedl mezi české politiky a intelektuály. Zvláště staročech F. L. Rieger byl Denisovi názorově blízký. Z původního záměru naučit se dobře německy a poznat styl a strukturu moderního německého univerzitního školství (i když mimo území Německa, totiž v Praze) se Denis přeorientoval na české dějiny.² Stalo se tak především díky vřelému přijetí ze strany Pražanů. Denis sepsal o českých dějinách řadu publikací: svůj primární zájem o husitství (*Hus a husitské války*, 1878) rozšířil na dobu poděbradskou (*Jiří z Poděbrad, Čechy*

¹ Zdroj obrázku: VANČURA, J. *Arnošt Denis*. Praha: Zlatoroh, 1924, s. 153.

² Specializoval se rovněž na nejnovější německé dějiny (*Německo v letech 1789–1710 a Německo v letech 1810–1852*, 1898 a *Německá konfederace*, 1898).

v druhé pol. 15. století, 1885) a Habsburky (*Konec samostatnosti české*, 1890 a *Čechy po Bílé hoře*, 1903). Stal se tak prvním pokračovatelem Palackého národních dějin. Denisovy souhrnné publikace vynikaly především svým vyprávěcím stylem a propracovanými medailony osobností. Kritériem hodnocení a interpretace dějin jsou Denisovi morálka a svědomí. I přes svůj romantizující styl zůstává Denis jediným historikem (navíc nečeským!), který byl v 19. století schopen psát velká souhrnná díla, a tím chronologicky i programově (tj. s protiněmeckým zaměřením) navázat na Palackého *Dějiny národu českého v Čechách i v Moravě*.

Po svém návratu z Čech (1874) získal Denis na pařížské univerzitě doktorský titul (dizertace na téma Jan Hus), což ho opravňovalo vyučovat na vysokých školách (1878 v Bordeaux a 1881 v Grenoblu). Roku 1896 byl přechodně jmenován profesorem na Katedře soudobých dějin na pařížské Sorbonně; od roku 1906 zastával trvale pozici vedoucího katedry.

Ve válečných letech (1914–18) naplňoval Denis zcela konkrétně svou vizi – sloužit své francouzské vlasti tak, že jí zajistí budoucí vliv ve slovanské střední Evropě, kde podle Denise byli Češi nejvyspělejší ze slovanských národů. Ty se měly pod vedením Čechů vymanit z područí Rakouska-Uherska a vytvořit silné Československo hájící demokratické a liberální hodnoty podle vzoru republikánské Francie. Za tímto účelem začal ve spolupráci s českou kolonií v Paříži, T. G. Masarykem a E. Benešem vydávat revue *La Nation Tchèque* (Český národ, 1915–18) a *Le Monde Slave* (Slovanský svět, 1917–38).

Pro své zásluhy byl Denis roku 1920 nadšeně přijat čs. veřejností i samotným prezidentem TGM a předsedou vlády K. Kramářem. Francouzsko-československá vzájemnost byla utvrzena založením pařížského *Institutu slovanských studií* (Institut d'études slaves, 1919) a *Katedry Ernesta Denise pro slovanské dějiny* při univerzitě Sorbonně (Chaire d'Ernest Denis, 1921) v domě, kde Ernest Denis měl svoji pracovnu. Za Denisovy přítomnosti v Praze byl otevřen francouzský institut (*Institut d'Ernest Denis*, 1920). Svou návštěvu v ČSR musel Denis pro svou nemoc předčasně ukončit. Zemřel v Paříži roku 1921 nemocný a vyčerpaný, avšak s vědomím, že se jeho vize francouzsko-československé vzájemnosti naplnila.

Čs. a francouzský spolek pro památník Ernesta Denise se zasloužil o výstavbu dvou Denisových soch – jedné v jeho rodném Nîmes a druhé na Malostranském náměstí v Praze (1928). Tímto způsobem se Denisův kult dostal i do českých škol³, kde se konaly sbírky právě na financování jeho pražského památníku. Po Denisovi bylo pojmenováno nádraží v Praze Těšnově⁴; Denisovu ulici či Denisovo náměstí najdeme i dnes v četných českých městech.

Ernest Denis byl čs. veřejností vnímán jako jedna ze státoporných osobností spolu s TGM, E. Benešem a M. R. Štefáníkem. Denis, jako profesor, vědec a hlasatel morálních hodnot, se tak v duchu Masarykova pojetí státu podílel na utváření mladé ČSR – individuální odpovědnost občana, smysl pro povinnost, úcta k pravdě a svědomí jsou Denisovým odkazem dnešní generaci.

³ Na Slovensku sbírka neproběhla. In: MARÈS, A. *Lieux de mémoire en Europe centrale*. Paris: Institut d'études slaves. 2009, s. 177.

⁴ V 80. letech 20. století bylo nádraží zdemolováno.

Hlavní Denisova díla⁵:

- *Hus et la guerre des hussites* (Hus a husitské války), 1878
- *Origines de l'Unité des Frères bohêmes* (Počátky jednoty českobratrské), 1885
- *Georges de Podebrad* (Jiří z Poděbrad), *La Bohême pendant la seconde moitié du XV siècle* (Čechy ve druhé polovině 15. století), 1887
- *Fin de l'indépendance bohême* (Konec samostatnosti české), 1890
- *L'histoire générale du IVe siècle à nos jours* (Všeobecná historie od 4. století do našich dnů), kolektivní čtyřsvazkové dílo, 1891-1894
- *L'Allemagne 1789-1810* (Německo 1789–1810), 1896
- *L'Allemagne 1810-1852* (Německo 1810–1852), 1898
- *La Bohême depuis la Montagne blanche* (Čechy od Bílé Hory), 1903
- *Qui a voulu la guerre ?* (Kdo si přál válku?), ve spolupráci s profesorem Durkheimem, 1915
- *La grande Serbie* (Velké Srbsko), 1915
- *La guerre. Causes immédiates et lointaines. L'intoxication d'un peuple* (Válka – Aktuální a historické příčiny. Intoxikace národa), 1916
- *Les Slovaques* (Slováci), 1917
- *L'Allemagne et la paix* (Německo a mír), 1918

Ernest Denis (1849–1921)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.

⁵ Srov. CHROBÁK, T. – OLŠÁKOVÁ, D. *Ernest Denis*. Praha: Eva, Milan Nevole, 2004, s. 97.